

TEKERGŐK

GOBBY FEHÉR GYULA

AZ ÚR ÉNEKE IDEGEN FÖLDÖN

Vajon miért nem történt mindez Illinoisban velem? Vagy akár a Harlemben, ahol hatalmas Cadillacok és Plymouthok puha ülésein utazhattam volna? Vagy akár London külvárosában, ahol még a rablás is unalmas angol módra, különösebb izgalom és rohangálás nélkül történik? Vagy Stockholmban, ahol fürdőkabátban napoznak még nyáron is, de mindenkinek kijár egy fürdőkabát, és aki nem képes saját maga megvenni, annak az állami segélyszolgálat hordárszolgálata adja a kezébe? Libanont nem kívánám, pedig ott meleg éghajlat van, sem Szomáliát, ahol egyenesen forróság uralkodik. Ha válogatni lehetne, még körbejárnám lelki szemimmal a világot, hogy valóban telitalálat legyen a választásom, és ne bánjam meg soha, amit döntöttem. De ha már válogatni lehetne, akkor miért szorítkoznánk csak a térre? Akkor történhetett volna mindez az ókori Athénban is, és személyesen Szókratésszal fogadok egy spriccerben, amit ő fizet a Fállábúnál. Vagy részt veszek a guelfek és ghibellinek torzsalkodásában, természetesen mindig a győztes oldalán. (Milyen könnyű is lenne, ha választani lehetne, mindig a győztes oldalán állni!) Vagy részt vehettem volna a világtörténelem egyik legnagyobb rablásában Macedóniai Nagy Sándor oldalán. Micsoda zsákmányt osztottak ott! Aki időben nyugdíjba ment valamelyik nyugodt tengerparti házacskába, az még az unokáiról is fejedelmi módon gondoskodhatott. Vajon történhetett volna ez II. Ramszesz korában is velem? Vajon Jézus tanítványai nem az én barátaim voltak, akikkel együtt énekeltem át az éjszakát?

De éppen leírtam egy jól hangzó mondatot, mikor azok. Újra elolvastam, és semmiképpen sem egyezhettem bele, hogy éppen úgy. Zserebélyi nős volt, és három gyönyörű leánygyermek atyja, mikor pedig valójában Lizike volt az egyetlen szerelme, aki elhagyta egy német mérnökért.

Ha négy oldallal arrébb agglegény volt, akkor nem lehetnek gyermekei, ha nem lehetnek gyermekei, akkor miféle leánygyermek sorakoznak a szövegben, ezeket a szőke hajú angyalokat később fedeztem föl, egyáltalán honnan jöttek elő, honnan ennyi szép nő, csak nem szépségkirálynő-választás folyik? Aki ezt olvasod, tudd, hogy mindez nem az én akaratom szerint történik, mint ahogy tudod, hogy sok minden nem a saját akaratom szerint történik, és az én akaratom meg a te akaratom csak kis része annak a hatalmas akarattömegnek, amely mozog és birkózik és gurul és szembeszegül és átfogja és ellöki és nekifeszül és újra próbálkozik és nem hagyja abba és becsapja és kitolnak vele és együtt hömpölyög egy csomóba kapaszkodva a többiekkel, amíg meg nem szűnik, és föl nem váltja egy másik akarat. Ezért vagyok kénytelen leírni, hogy jól figyelj, mert mindaz, amit írsz előtted a papíron, nem biztos, hogy a mi egyetértésünkkel történik, bár annyi minden történik a mi beleegyezésünk nélkül, hogy az ember teljesen elfásul, közömbössé válik, közben ez a legrosszabb dolog egy ember életében, nem engedhetjük meg magunknak, hogy közömbösek legyünk, nekünk még Zserebélyire is figyelniünk kell, minden emberre figyelniünk kell, a telepiekre is figyelniünk kell, minden apró mozzanatra figyelniünk kell, hogy minél kevesebb dolog történjen a beleegyezésünk nélkül, ha ez egyáltalán lehetséges. Csak a barátainkkal vagyunk képesek fáradtság nélkül áténekelni egy egész éjszakát.

És jelentkeznek ők sorban mind. Álmainkban is jelen vannak, nemcsak Zserebélyi és Lizike, akinek gödrös orcái immár vörösen virítanak Hamburgban, nemcsak Balos, aki sohasem szőgyellte az elosztott szakmány más zsebébe került részeit ügyesen visszalopni saját zsebébe, nemcsak Bölöm, aki olyan erős volt, hogy egy megrakott szekeret is arrébb tett, ha segíteni kellett, hogy a mentőkocsi elhaladjon a célja felé, nemcsak Piroska, aki olyan természetesen fogadta magába a férfiakat, ahogy más a kanalat emeli a szájához, nemcsak a Fállábú, akinek karcos borát az egész Telep tisztelte, mert semmitől olyan rettenetesen be nem lehetett rúgni, mint attól az ismeretlen termelőtől szerzett italtól, nemcsak Róka, a vörös hajú, aki mindig nőket csapott be, aztán egy nimfomániás csitrit vett feleségül, mert utolérte a sorsa, nemcsak Tragacs, aki nemzetközi szélhámosból piaci árus lett a Futaki úti piacon, nemcsak Magó, a mázólo, akinek három asszonytól négy gyereke van, és a mai napig sem tudta megjegyezni, hogy melyik gyerek melyik asszonyé, nemcsak Lekvár, aki akkor választott mesterséget, mikor valaki föltalálta a be- és kiserelhető autórádiót, nemcsak Rozika, akinek szolgálatai nélkül sokkal boldogtalanabban távozott volna városunkból a nemzetközi mezőgazdasági vásár számos illusztris vendége, hanem a többiek is, akik mind

szeretnének véleményt mondani, elmesélni az életüket, a szerelmeikről és munkájukról mesélni, bebizonyítani igazukat, fontosságukat hangoztatni, egyediségüket tanúsítani, hogy nyomuk és létük fönmaradjon most és mindörökké.

Egymás után jelentkeznek ők mind, és követelik, hogy jelen lehessenek, mert ez az ő földjük és az ő idejük. El nem veheti tőlük senki. Amíg mások Cadillacban és Plymouthban utaztak, megint mások a Karib-tengerben fürödtek, Afrikában oroszlanra vadásztak, Nagoyában földrendést éltek át, addig ők vályogból építettek házat a Holt-Duna mellett, hogy létüket megalapozzák és beteljesítsék, és versenyt énekeltek a dunai békákkal, amelyekből egyre kevesebb van, és énekük is egyre halkabb, s csak remélhető, hogy megmaradnak, még akkor is, ha nem mindenki szereti őket.

Pedig kedves az Úr fülének ez az ének, mert a természet megújulását, a termékenység örök erejét, a végtelen vágyat fejezi ki, még akkor is, ha sokunk fülének kellemetlen brekegésben, kvartyogásban, bögésben, redkedt krakogásban, lármás kiáltozásban jut a tavaszi égre.

És sokan nem vittek magukkal semmi mást, mikor távoztak e tájról, csak ennek a tavaszi koncertnek az emlékét. Talán annak az emlékét, mikor átdalolták az egész éjszakát a barátaikkal.

Sokfelé vannak a világon, jelentkeznek már Dél-Afrikából, Argentínából, Kanadából, Új-Zélandról, Ausztráliából, Svédországból, még Srí Lankából is. De akárhova mentek e kerek világon, kérdéseiket magukkal vitték. Más nem válaszolhat helyettük, mert másnak megint más kérdések vannak a lelkében. S ha egyszer dalolni kezdenek idegen földön, időnként elcsöndesednek majd, mert fülükbe csendül a régi ének, s áhítattal hallgatnak befelé, ahol egyre erősödik, egyre jobban betölti őket, egyre tisztábban hallatszik az Úr éneke.

Egy ajtó mindig nyitva lesz, és senki sem lepődik meg rajta, ha Bölöm kócos feje jelenik meg a résben. Ezt a rést nyissuk ki együtt, hátha jól esőn szippantunk a friss levegőből, s akkor se csapjuk be mindjárt, ha a gát melletti kertek felől fújdogál a szellő, ámbár akkor az illatos plánták vegyülete közé másfajta szagok is keveredhetnek, de ki írhat le igazán egy tavaszi kertet, ha megfeledez az ágyások éltető táplálékáról. Tragacs rögtön figyelmeztetné az illetőt, mert amióta a Futaki piacon virágot árul, pontosan tudja, hogy a virág szépségét növeli, erejét fokozza, de még az árát is meghatározza a rendszeres trágyázás. Ajtónkat meg úgysem tudjuk életünk végéig zárva tartani, ezek a tekergők minden csalafintaságra képesek, miképpen állhatna ellen nekik egy gyöngécske kallantyú.

AZ IGAZAK LAKHELYE

A lakással mindig bajban voltam. Néha volt lakásom, de leginkább nem volt. Körbejártam az egész Telepet. A fiúknak sokszor nem tudtam megmondani, hogy hol keressenek, ha munka akad. Leginkább a Félkarúnál tudtak megtalálni, oda szinte mindennap betértem egy pofa italra. No meg a hírekért.

A lakáskérdésem napirenden van. Mondtam Rókának, ha morgott rám, hogy nem képes rám akadni. Olyan a lakáskérdésed, mint a palesztinoké az ENSZ-ben. Mondta Róka. Minden ülésen fölvetődik, de teljesen megoldatlan.

Pedig néha sikerült egészen tűrhető kis helyeket szereznem. De kevesen viselték el, hogy ne fizessem a házbért. Pénzem meg ritkán akadt, s ha bejött valami, rögtön ruhát vettem, mert a régi holmim általában az előző gazdánál maradt törlesztés fejében. Nem tudom, mit kezdtek azzal a kevés trikóval, gatyával, stoppolatlan zoknival a házinénik, amit tőlem elrekviráltak. Inkább erkölcsi elégtétel volt számukra, mint valódi érték.

Végiglaktam az egész ország földrajzát. Kezdtem a Šar-hegység utcájában, mikor apámmal összevesztem, aztán laktam az Ohridi-tó utcájában, a Kotori-öböl utcájában, de még a Verseci utcában is. Talán érdemes megemlíteni, hogy az írókat is kedveltem. Két hétig voltam békében a Petőfi Sándorban, s majdnem három hónapig a Cirill és Metódban. A Prešerenben is eltébláboltam hat hetet. Próbáltam rávenni a házigazdát, hogy helyesen ejtse ki Prešeren nevét, mert ő mindig Peressennek mondta, de a békesség kedvéért lettem róla, mikor megláttam, hogy még a nyaka is belevörösödik az erőfeszítésbe. A végén úgyszólván megharagszik majd rám, minek siettettem volna a dolgot.

A Prešeren még az igazolványomba is bekerült, Sanyi őrmesternek köszönhetően. Egyszer ugyanis megunta, hogy hiába járt apáméknál néhányszor, nem képes előállítani. Szerinte gyanúsított voltam egy egész bonyolult lopási ügyben. Kifigyelt hát egy péntek délután a Félkarúnál, és elkapott. Mindenáron be akart cipelni a rendőrségre, hiába bizonygattam neki, hogy a lopásokhoz semmi közöm se volt soha.

Annyira távol állnak tőlem, mint Makó Jeruzsálemhez. Mondtam neki határozottan. Még azt sem tudom, ki követte el őket. Pedig az ritkaság.

A Makót, azt ne is emlegesd. Utasított helyre az őrmester. Neki ellenőriztem az alibijét. Aznap este kivételesen otthon aludt. Még a szomszédokat is meglepte.

Olyan értelemben gondoltam, hogy messzi volt tőlem a dolog. Mondtam, de Sanyi hajthatatlan maradt.

A Messzikének sincs köze hozzá. Mondta. Őt is számításba vettük, de hát magad is tudod, hogy ő a páncélszekrényekre specializált. Ez meg inkább besurranás volt. Nem hiszem, hogy egy szakember ilyesmibe keveredett volna.

El is hallgattam volna, de ha másért nem, Sanyi őrmester azzal akart előállítani, hogy nincs lakásbejelentőm. Akinek nincs állandó lakhelye, közveszélyes csavargásért akármikor bedutyizható. Mondta. Nem volt más hátra, be kellett vallanom, hogy a Prešeren utcában lakom egy özvegyembernél. Így aztán kék autóban, szirénaszóval állítottam haza, s a házigazdám annyira elámult, hogy még ő bizonygatta az őrmesternek, holnap be akart jelenteni. Eddig nem volt időm eljutni a községházára. Mondta vörösödve. Most keltenek a kotlólok, s ha magukra hagyom őket, alig marad kiscsirke.

Nem is tudtam, hogy a kamrám mögötti sufnyiban kotlólok ülnek, de ez az elmélet a csibék fontosságáról nagyon tetszett. Rögtön előadást tartottam a rendőröknek a baromfinevelésről, s addig untattam őket, míg rám nem förmedt Sanyi őrmester, hogy mindenképpen be kell jegyeztetni a személyi adataimba a Prešeren utcai lakáscímet. Igazat adtam neki. Ennyit megért a nyugalmam.

Be is írtuk másnap a rendőrségen. A házigazdám igazolta, hogy állandó albérlője vagyok. Akkor még nagyon hitt benne, hogy kicsinyke nyugdíját az én keresetemből egészíti ki. A legérdekesebb az volt számomra, hogy a rendőrök is úgy tudták, a Pesseren utca létezik. Egy szót sem szoltak ugyanis, mikor csibekeltető gazdám hol így, hol meg Peressen utcának nevezte a sorunkat. Valamit belefirkáltak az igazolványomba, reménykedhettem, hogy egy ideig Sanyi se fog macerálni a lakásbejelentővel.

A téli hónapokat Pálinkáséknál töltöttem. Ők meg a Sima Matavulj utca végén laktak, egész közel a Duna holt ágához. Matavulj is író volt, de erről Pálinkásék nem tehettek. Ha tudtak volna róla, akkor se törődtek volna vele.

Velem se igen törődtek, s ez az állapot nekem igen megfelelt. Egymással csármáltak egész nap, nem sokszor értettem, miről is van szó, mert egymás szavába vágva, egymás szavára nem is figyelve beszéltek egész nap, s még hozzá nem is egy nyelven, úgyhogy egy nyelvész gyönyörűségét lelte volna vitáikban. A családfő szlovák ember volt, a felesége talán magyar, s a fiúk, a menyek meg az unokák szlovákul, magyarul meg szerbül egyforma szinten, egyforma szókinccsel, egyforma hangerővel harcoltak folyamatosan. Gyorsan megszoktam kerepelésüket, alig tudtam elaludni, ha véletlenül szomszédba mentek, vagy vala-

miért elhallgattak. Szerencsére ez mindössze kétszer történt meg. Az alvással nem volt gondom, csak a lakásokkal.

Minden hajnalban arra ébredtem, hogy fázom. A fáskamrát lehetetlen volt befűteni. Az oldalát képező deszkalapok között befűjt a szél, s hiába ragasztottam körül a mozis Gyurkától lopott plakátokkal, ahogy kialudt a kis dobkályhában a tűz, abban a pillanatban a hőmérséklet kiegyenlítődtött a kintivel. Keserű pillantásokat vetettem Esther Williams mosolygó arcára, aki négy példányban készült a vízbe vetni magát a medence fölötti dobogóról, s szemmel láthatóan élvezte, hogy egyrészes fürdőruhájában, szinte csupasz testtel álldogál kicsiny kamrámban. Reggelente jobb szerettem Gregory Peck arcát nézegetni A Kilimandszáró hava című film nagyméretű hirdetésén, mert a lábainál aranycsőre nyű oroslánok pihegtek, és csak a kezében szorongatott karabély hegye fölött látszott, hogy még Afrikában is van örök hó, a híres Kilimandszáró csúcán. Egyszer én is eljutok majd Afrikába, s ott egy ilyen fáskamra igazi lakosztálynak fog számítani. Még dobkályha sem kell bele. Vagy az Afrika királynője című film falragasza volt az? Mindenesetre jó másfél méter lefödött, az biztos.

Azon a télen Sáríkába voltam szerelmes, s majdnem egy teljes hónapig jártam utána minden áldott nap, míg egyszer sikerült rábeszelnem, hogy egy áttáncolt éjszaka után jöjjön el hozzám látogatóba.

Őszintén belehabarodtam Sáríkába, állandóan az járt az eszemben, hogy ideális feleség lenne belőle, mert tejfehér bőre, éjfékete haja és huncut barna szeme olyan hatást gyakorolt rám, amelyről pontosan tudtam, hogy soha el nem múlik. Többször a számon volt már, hogy megkérem a kezét, de tudtam, hogy Pálinkásék rögtön megdupláznák a házbert, ha együtt látnának bennünket, és mivel már háromhavi bérrel tartoztam nekik, a lánykéréssel jobbnak láttam várni tavaszig.

Magam is meglepődtem, mikor hajnali három óraker Sáríka ráállt, hogy velem jön, és még arra is hajlandó volt vigyázni, hogy semminek ne menjen neki a hatalmas rendetlenségben álló udvaron. Csöndben surrantunk be a kamrába. Villanyt sem gyújtottam, ne riasszam el a látvánnyal. Én ugyan megszoktam, hogy a helyiség felét a gazdáék szene tölti ki, arról legalább nem áradt annyira a hideg, de egy ilyen szépséget zavarhatott volna, hogy az ágytól kétlépésnyire a bányák tárnáinak sötét tömege tárul elé. Rögtön az ágyra irányítottam tehát, és gyorsan tapasztaltam, hogy Sáríka nemcsak szép, hanem nagyon ügyes is. Megadón simult karjaimba, s bár a sötétben nem láttam gombjait, kapcsait megcsatjait, közös erőfeszítéssel egy-kettőre levetkőztünk, s máris a pokróc alatt voltunk.

Azt hiszem, az volt a baj, hogy annyira szerettem. Ha nincsenek gátlásaim, sietősebben túlesünk az ismerkedésen, de én igazi lelkesedéssel kutattam minden porcikáját, élveztem puha bőrének illatát, és meg akartam csókolni testének minden zugát. Úgy éreztem, jólesett neki heveségem, és már a köldöke táján tartottam, mikor egyszerre megfeszült. A seggembe esik a hó. Mondta. A SEGGEMBE ESIK A HÓ. S mivel nem mozdultam mindjárt, lökött egyet rajtam. A SEGGEMBE ESIK A HÓ. Hirtelen én is megéreztem a lábamon. Nedvesen zizegett a takaró alól kinyúló talpamon, s ahogy visszafojtottam lihegésemet, hallani lehetett a résen besodródó pelyhek kaparászását. A SEGGEMBE ESIK A HÓ. Sárrika majdnem sírt már, fölült, és követelni kezdte, hogy kapcsoljam be a lámpát. Nem volt mit tenni, engedelmeskednem kellett, és a negyvenwattos égő fénye is elég volt ahhoz, hogy Sárrika kapkodva öltözni kezdjen, s ahhoz is, hogy egy búcsúpillantás erejéig meggyőződjem róla, a világ legszebb lánya járt nálam ezen az éjszakán. Kerek válla, ringó mellei teljesen lenyűgöztek, szinte meredten néztem, mint tűnek el a szemem előtt a kapkodva fölrángatott blúz alatt. Mire észbe kaptam, már a csizmáját is fölrántotta, és hiába könyörögtem, hogy engedje meg, legalább hazáig kísérhessem, ne menjen egyedül a kihalt utcákon, Sárrika sziszegve hagyott magamra, be sem csukta maga mögött a kamra ajtaját.

Hallottam, hogy káromkodik az udvaron, biztosan nekiment a kerítés mellé húzott ekének, abba még én is beleakadtam néha, pedig már megszokhattam volna, hogy ott áll. A háziéknak tudtommal se földjük, se lovuk, se traktoruk nem volt, hogy mit keresett az a hatalmas eke ott, sose kérdeztem meg.

Elkämpicsorodva csuktam be az ajtót, szétrugdostam azt a kis kupac havat, amit a falon keletkezett résen át behordott a szél, aztán lefeküdtem. Valamelyik unoka fúrhatta ki Esther Williams lábai alatt a rést, s most a medencéből lassan szitált be a hó.

Arra gondoltam, öngyilkos leszek. Sárrika szeme elé úgysem kerülhetek többé. Százszor is eszembe jutott márványszép teste, s talán pityeregtem is kínomban. Aztán arra a gondolatra jutottam, hogy úgyis megfázok, és elvisz az ördög, s ez meg is nyugtatott, mert elaludtam.

Reggel arra ébredtem, hogy süt a nap, bűdös van, és Zuzka énekel a kamra előtt. Bűdösnek itt mindig bűdös volt, ha nem fagyott. A háziak mindenféle szemetet, ételmaradékot, romlott krumplit öntöttek a kamra mögé, s magam segítettem az öregnek, hogy egy teljes hordó cefrét kifordítson, mikor belátta, hogy olcsóbb, ha veszi a Félkarúnál a kisüstöt, mintha azért az egy hordóért használati díjat fizet a pálinkafőzőnek.

A fagyok persze kordába zárták a trágya szagát, de most, hogy sütött a nap, s fölengedett, egész hullám csapta meg az orromat.

Föl is ugrottam nyomban. Ennél még a hóesés is jobb volt. Közben Zuzka halkan dúdolt a fal mellett. Lehet, éppen ő lyukasztotta ki a kamra oldalát, mindig kíváncsi volt rá, mit csinálok.

Halkan nyitottam ki az ajtót, óvatosan, hátha meglepem, amint kukcskál. De nem rám volt kíváncsi, észre sem vett. Éppen a szemétben kapirgált egy ággal, és maga elé dűnnyögött. Ez itt az édenkert. Mondta. Ez az én kertem.

Majdnem elröhögtem magam. Kis kerek koponyája ide-oda forgott, ahogy ásott a szemétben. A haját most is copfokba fonta az anyja, s az elmaradhatatlan rózsaszín szalagok is rajta voltak. Szorgalmasan ásott, és dúdolta magának: Ez itt az én kertem. Ez itt az édenkert.

Ha nem fog a hányinger a bűdösségtől, nevettem volna. Így csak finorogtam. Akkor jó, ha ez az édenkert. Akkor én a mennyországban lakom. Az igazak lakhelyén. Csak akkor éppen az a kérdés, hova távozott ebből a mennyországból Sáríka.

Ettől újra sírhatnékom támadt, de Zuzka előtt nagyon szégyelltem volna sírni, inkább áthajoltam a feje fölött, hadd lássam, mit alkotott a kertben.

Ott a szemét alól öt szál hóvirág bújt ki a napra, s bókoltak kegyesen a kislány előtt. Olyan törekenyek, szinte átlátszóak voltak, hogy azt hittem, saját fehér harangocskájukat sem sokáig tudják hordozni.

Lemondtam róla, hogy megrángatom Zuzka szőke copfját, s visszalopóztam a kamrámba. Tudtam, nemsokára el kell hagynom ezt a lakást is, ideje szedelőzködnöm. A Kopitar utcában még sohasem laktam, ott még nem ismernek, vannak ott megfelelő házinénik, az kétségtelen. Az a Kopitar is költő volt, ha igaz. Legalább következetes leszek.